

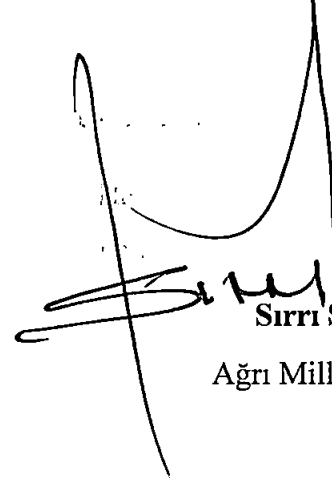
TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 15848
Tarih : 07.01.2026

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Birinci Meclise Dersim ve Bitlis mebusları olarak seçilen Hasan Hayri Bey ve Yusuf Ziya Beyin Hukuken İtibarlarının İade Edilmesine İlişkin Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim. 06.01.2026

Sırrı SAKIK
Ağrı Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 8-1-2026	Esas No: 2/3462

T B M M KANUNLAR ve KARARLAR BSK LTİ
0 7 Ocak 2026
Numara:

GENEL BASKI
0 7 Ocak 2026
No: 1774090

GENEL GEREKÇE

Birinci cihan harbinin bitiminde bütün milletler kendi kaderini tayin hakkı kapsamında devletler kurarken Kürt halkı ortak geçmiş ve inançların etkisi, verilen sözler ve kullanılan yapıcı dilin tesiriyle Türk halkıyla beraber aynı çatı altında bir arada yaşama yönündeki iradesini ifade etmiştir. Birinci Meclise 1920 yılında Dersim mebusu olarak seçilen Hasan Hayri Bey ve Bitlis mebusu Yusuf Ziya Bey, Lozan görüşmeleri sırasında İngiliz heyetinin Kürt halkına yönelik özerklik taleplerine karşı meclis oturumlarında çok sert muhalefet etmiş ve Kürtlerle Türklerin kader birliği yaptığını belirtmişlerdir. Bizzat Mustafa Kemal'in ricasıyla Kürt ulusal kıyafetleriyle meclis kürsüsüne çıkan mebuslar Lozan'da Kürtlere özerklik talep eden İngiliz temsilci Lord Curzon'a karşı TBMM zabıt arşivlerinde açık şekilde duran "Kürtlerle Türklerin kader birliği" konuşmaları yapmışlardır. Lozan'ın imzalanması sonrasında 1924 yılında yapılan anayasada farklılıklar yok sayılıp, Kürt bahsi siyaseten kapatılınca Meclis kayıtlarında tekrar eden Kürt-Türk kader birliği lafları bir anda kesildi ve ne yazık ki zamanla Kürt kelimesi zabıtlarda hiç görülmemeye başlandı.

Dönemin en çok taktir alan ve alkışlanan konuşmalarını yapan Hasan Hayri Bey ve Yusuf Ziya Bey bravo ve alkış sesleri arasında yaptıkları konuşmalardan sadece iki yıl sonra 1925 yılında Şeyh Said isyanına destek verdikleri gerekçesiyle idam edilerek öldürülmüşlerdir. Hasan Hayri Beyin Mustafa Kemal'in isteğiyle Kürt kıyafetleri giyip mecliste Lord Curzon'a karşı konuşma yapması idam gerekçelerinden biri sayıldı. Ülkede adil bir barış ve kardeşlik ikliminin sağlanması aynı zamanda geçmişteki acıların sağaltılmasıyla mümkündür. Cumhuriyetin kuruluşunun en kritik anında tek devlet fikrini savunan söz konusu iki mebusun sözleri bugün bile özellikle Türk milliyetçisi olan birçok siyasetçi, vekil, bürokrat, mütefekkir tarafından sahipleniliyorken kendilerine resmi olarak bir iade i itibar yapılmamıştır. Türkiye'nin toplumsal barışının konuşulduğu bu günlerde halk nezdinde zaten itibarlı olan her iki isme resmi anlamda da itibarları iade edilmelidir.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1: Türkiye Büyük Millet Meclisi Birinci Dönem Milletvekilleri Hasan Hayri Bey ve Yusuf Ziya Bey'in itibarlarının resmi anlamda iadesi amaçlanmıştır.

Madde 2: Yürürlük maddesidir.

Madde 3: Yürütme maddesidir.

**HASAN HAYRİ BEY VE YUSUF ZİYA BEY'İN HUKUKEN İTİBARLARININ İADE
EDİLMESİNE DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) Türkiye Büyük Millet Meclisi Birinci Dönem Milletvekilleri Hasan Hayri Bey ve Yusuf Ziya Bey'in itibarları hukuken iade edilmiştir.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.